

Beslut

efter kvalitetsgranskning av Undervisningens
kvalitet i gymnasieskolans yrkesämne
skogsmaskiner vid Slottegymnasiet i Ljusdals
kommun

Inledning

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19-20 § skollagen (2010:800) genomfört en tematisk kvalitetsgranskning på Slottegymnasiet avseende undervisningens kvalitet i gymnasieskolans yrkesämne skogsmaskiner.

Granskningens syfte är att granska om elever på gymnasieskolans yrkesprogram ges förutsättningar att uppnå ett gott yrkeskunnande.

Skolinspektionen gör en samlad bedömning av om elever på gymnasieskolans yrkesprogram ges förutsättningar att uppnå ett gott yrkeskunnande, utifrån de kvalitetskriterier som tagits fram för granskningen (se bilaga 1). Om Skolinspektionen bedömer att ett utvecklingsarbete behövs för att höja verksamhetens kvalitet inom något område anges ett utvecklingsområde. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs då också av huvudmannen. I bilaga 2 återfinns granskningens författningsstöd.

Skolinspektionen besökte Slottegymnasiet den 5 oktober 2023. Besöket genomfördes av utredarna Richard Plym och Helga Sverrisdóttir

Vid granskningsbesöket inhämtas information om såväl styrkor som utvecklingsområden inom verksamheten. Värderingarna i detta beslut grundar sig på:

- En lektionsobservation
- En gruppintervju med elever
- En gruppintervju med yrkeslärare
- Två intervjuer med apl-handledare
- En intervju med rektor och biträdande rektor
- Dokumentstudier. Dels de dokument som begärts in från huvudmannen och skolan samt statistik som finns att tillgå om den aktuella skolenheten.

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens tjänsteanteckning från besöket för faktakontroll.

De samlade iakttagelserna från alla skolorna som har ingått i granskningen kommer att presenteras i en övergripande kvalitetsgranskningsrapport. Rapporten är planerad att publiceras våren 2024.

Beslut:

Skolinspektionen bedömer att undervisningen i yrkesämnet skogsmaskiner i flera delar utformas för att eleverna ska kunna utveckla ett gott yrkeskunnande, men att utvecklingsområden finns.

Undervisningens innehåll

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att undervisningen behöver utvecklas inom området enligt följande:

- utforma undervisningen med hänsyn till elevernas kunskapsutveckling under apl
- använda strategier i undervisningen som syftar till att ge eleverna stöd i att utveckla ett yrkesspråk

Undervisningens form

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att undervisningen behöver utvecklas inom området enligt följande:

- anpassa undervisningen efter elevers olika behov
- integrera ett jämställdhetsperspektiv i undervisningen

Rektorn behöver därför inleda ett utvecklingsarbete inom områdena.

Undervisning om och för hållbar utveckling

Utifrån framtagna kvalitetskriterier har Skolinspektionens utredning inte visat annat än att verksamheten inom det granskade området fungerar väl.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast **den 31 maj 2024** redovisa till Skolinspektionen vilka förbättringsåtgärder som vidtagits utifrån identifierade utvecklingsområdena och resultat av dessa åtgärder. Som stöd för redovisningen bör bifogad mall användas.

Redogörelsen skickas via e-post, till [kvalitetsgranskningarsthlm@skolinspektionen.se](mailto: kvalitetsgranskningarsthlm@skolinspektionen.se). Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr 2023:1358) i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömning

Sammanfattning

Skolinspektionen bedömer att undervisningen i yrkesämnet skogsmaskin i flera delar utformas för att eleverna ska kunna utveckla ett gott yrkeskunnande, men att utvecklingsområden finns.

Granskningen av undervisningens innehåll visar att eleverna får möjligheter att öva i autentiska situationer och att undervisningen förbereder dem på ett framtida yrkesliv. Däremot visar granskningen att undervisningen inte tar hänsyn till elevernas kunskapsutveckling under arbetsplatsförlagt lärande (apl).

Undervisningen ger eleverna vissa förutsättningar att utveckla ett yrkesspråk, men detta görs inte på ett målinriktat och medvetet sätt.

Granskningen av undervisningens form visar att undervisningen är strukturerad och innehåller varierade arbetsuppgifter samt omfattar både teori och praktik.

Däremot visar granskningen att undervisningen tar begränsad hänsyn till de enskilda elevernas behov och förutsättningar, och endast enstaka aspekter av jämställdhetsperspektivet kopplat till yrkeskultur integreras i undervisningen.

Granskningen av undervisning om och för hållbar utveckling visar att frågor om hållbar utveckling behandlas såväl i den teoretiska undervisningen som integreras i den praktiska undervisningen.

Nedan framgår vad som ligger till grund för Skolinspektionens bedömning inom respektive område.

Undervisningens innehåll

Här bedöms i vilken utsträckning undervisningens innehåll ger förutsättningar för eleverna att utveckla ett gott yrkeskunnande. Undervisning av hög kvalitet utmärks av att elevernas arbetsuppgifter är autentiska och relevanta, och ger förutsättningar att utveckla specifika yrkeskunskaper. I bedömningen ingår att arbetsuppgifterna ger eleverna förutsättningar att hantera processer och situationer de kan möta i ett framtida yrkesliv och att det finns ett samband mellan skolförlagd och arbetsplatsförlagd undervisning. Genom undervisningen får också eleverna förutsättningar att utveckla ett yrkesspråk.

Motivering till bedömning

Arbetsuppgifterna är autentiska och relevanta

Granskningen visar att eleverna får använda teknisk utrustning och att undervisningen utformas så att eleverna får öva på arbetsuppgifter de kommer att möta i yrkeslivet.

Såväl lärare som elever beskriver i intervjuer att eleverna får använda teknisk utrustning som exempelvis skotare och skördare. Elever berättar att lärare tar upp frågor om säkerhet, skyddsutrustning och ergonomi, både under teoripass och vid praktisk övning.

En lärare beskriver att eleverna får utföra arbetsuppgifter i fält på ett sätt som liknar hur man arbetar i branschen, med skillnaden att eleverna gör det med mer lärarstöd. En annan lärare säger att de arbetar mycket med radiokommunikation med eleverna för att hjälpa dem att börja fatta sina egna självständiga beslut när eleverna sitter i maskinerna.

Vid rundvandringen på skolan visar lärarna en lektionssal där det finns sex simulatorer. Lärarna uppger i intervju att de prioriterar att eleverna får köra maskiner ute i fält istället för att köra i simulator men att de i år 1 och 2 fått köra simulator som ett komplement till att köra maskiner i fält. Lärarna och rektorn berättar att de har ett nära samarbetet med skogsbolagen och får låna skog att arbeta i, där eleverna får öva på att utföra olika arbetsuppgifter som skotning, avverkning och körning i terräng. Lärare berättar även att eleverna får utföra service och underhåll och enklare reparationer av den tekniska utrustningen.

Undervisningen utformas inte med hänsyn till den kunskapsutveckling som sker under apl

Granskningen visar att skolan ger apl-handledarna ramar för det kunskapsinnehåll som elevernas apl bör innehålla. Däremot planeras inte undervisningen med hänsyn till elevernas kunskapsutveckling under apl.

Lärare berättar att de tillsammans har tagit fram generell information om vad eleverna ska göra under apl och att de har förmedlat denna till apl-handledarna. Av intervju med lärare och inskickat material framgår att de skickar information till apl-handledare om vad eleverna behöver träna på och hur handledarna ska bedöma elevernas kunskaper. Lärarna berättar att det inte alltid blir av att de får information tillbaka från handledarna om hur det gått för eleverna.

En av de intervjuade apl-handledarna bekräftar att hen har fått generell information från skolan om vad eleven ska få möjlighet att göra under apl. Den andra apl-handledaren berättar att företaget i fråga tagit emot elever från skolan under många år och att de förmodligen fått informationen, men att hanteringen av apl nu går på rutin och att hen inte läst någon speciell information gällande arbetsuppgifter på apl från skolan under senare tid.

Det framgår av intervju med lärare och apl-handledare att lärare gör besök under apl-perioden och ibland ringer för att fråga hur det går. Såväl lärare som elever och apl-handledare säger att det inte alltid genomförs trepartssamtal. Lärarna uppger dock att det är ett mål att det ska genomföras.

Eleverna säger att de inte får några uppgifter att göra under apl samt att de aldrig fått besök under deras apl-period. Elever beskriver att de får berätta för sin lärare

om hur de haft det under apl, men att det är mer på en övergripande nivå och att alla elever följer samma undervisning i skolan oavsett vad de gjort under apl. Lärare bekräftar att de visserligen pratar med eleverna om hur de haft det under sin apl-tid, men att de inte går på djupet i frågor om vilka arbetsuppgifter eleven fått utföra eller hur det gått. Lärarna beskriver vidare att apl-handledarna ska skriva omdömen för eleverna efter deras apl-period men att det inte alltid görs.

Undervisningen ger eleverna vissa förutsättningar att utveckla ett yrkesspråk, men inte på ett målinriktat och medvetet sätt

Lärare och elever berättar att det finns en hel del facktermer som rör ämnet skogsmaskiner och att dessa begrepp används regelbundet i undervisningen. I den observerade lektionen framkommer att lärare och elever använder facktermer i sina diskussioner. Under observationen benämner exempelvis läraren olika begrepp gällande traktplanering som till exempel begreppet "dubbelsnittsning" och "hänsynsområde" och berättar vad det betyder. Däremot framkommer i intervjuer att lärarna inte har något medvetet arbete, särskilda arbetsuppgifter eller någon strategi för hur de ska lära eleverna yrkesspråket. Lärarna uppger att yrkesspråket kommer in som en naturlig del av undervisningen genom att läraren använder sig av facktermer i undervisningen.

Undervisningens form

Här bedöms i vilken utsträckning undervisningens form ger förutsättningar för eleverna att utveckla ett gott yrkeskunnande. Undervisning av hög kvalitet utmärks av att den är varierad och strukturerad och en tydlig koppling mellan teori och praktik. Det finns en röd tråd mellan undervisningen i skolan och det arbetsplatsförlagda lärandet. I undervisningen tas hänsyn till varje enskild elevs behov och förutsättningar för att nå ett gott yrkeskunnande. Eleverna görs kontinuerligt delaktiga och ges utrymme för reflektion. Jämställdhetsperspektivet integreras i undervisningen, inklusive i samband med apl.

Motivering till bedömningen

Undervisningen är strukturerad och teori och praktik vävs samman

Granskningen visar att lektionerna har en tydlig struktur samt att teori och praktik länkas samman i undervisningen. Både läraren och elever beskriver att det är vanligt att lektionerna i ämnet skogsmaskiner är förlagda som heldagar i ute i skogen och att de följer en tydlig struktur. Lektionerna inleds vanligen med en teorigenomgång av det som de ska arbeta med under dagen och i slutet av passet summeras vad de arbetat med. Eleverna berättar också att det blir mindre tråkigt med teori i fält och att de har mycket lättare att ta till sig teorin när de är ute i skogen och ska utföra en praktisk uppgift. Eleverna berättar att en lektion började

med att de pratade om markeringar och att läraren visade bilder kopplat till det och sen åkte de ut och tittar på det i praktiken. Eleverna berättar även att de pratar mycket om kulturarv teoretiskt eller ett speciellt gammalt träd och sen går de ut och tittar på det i skogen.

Lärarna lyfter som exempel på hur teori och praktik varvas att när det gäller service av maskinerna sker först en genomgång och sedan görs servicen.

Eleverna ges stöd i undervisningen men arbetsuppgifterna anpassas inte efter elevernas kunskapsnivå

Granskningen visar att undervisningen läggs upp på samma sätt för samtliga elever och att det finns litet utrymme för att göra anpassningar efter enskilda elevers behov.

En elev berättar att om en elev inte klarar av en viss sak i skogsmaskin så får den mer tid eller fler genomgångar för att de ska förstå. Lärarna berättar att det är svårt att ge elever som har kommit långt utmaningar. Enstaka elever är duktiga och söker sig själva till en praktikplats där de kan öva mer än de kan på skolan. Det vanligaste för elever i behov av stöd är mer handledning men det innebär att de duktigaste inte får ytterligare utmaningar, berättar en lärare. En lärare berättar att ibland kan de inte uppmärksamma elever som det går bra för eftersom de behöver fokusera på de elever som behöver mer stöd. Eleverna berättar i intervju att de kan få mer utmanande uppgifter om de behöver men kan dock inte ge några exempel.

Jämställdhetsfrågor tas sällan upp i undervisningen

Granskningen visar att ett jämställdhetsperspektiv med koppling till yrkeskultur inte integreras i undervisningen.

En lärare säger intervju att jämställdhetsfrågor sällan tas upp i undervisning. Lärare berättar vidare att det på skolan ska vara en röd tråd i att skolan ska vara könsneutral men att de inte lagt in den aspekten i undervisningen.

Lärarna berättar att det är svårt att diskutera jämställdhet när det är få eller inga kvinnor med i klasserna. Om det var en större blandning av kvinnor och män skulle det komma mer naturligt. En lärare uppger att hen upplever att det är mindre bekymmer runt frågor om jämställdhet än frågor om sexuell läggning eller utländsk bakgrund. Lärarna säger vidare att de inte har några specifika lektioner avsatta för frågor om jämställdhet.

Undervisning om och för hållbar utveckling

Här bedöms i vilken utsträckning undervisning om och för hållbar utveckling ger förutsättningar för eleverna att utveckla ett gott yrkeskunnande. Undervisning av hög kvalitet utmärks av att den är utformad för att ge eleverna en fördjupad förståelse för hållbar utveckling inom yrkesområdet. Undervisningen ger också verktyg för att observera och analysera hållbarhetsfrågor som är av vikt för

yrkeskunnandet. I undervisningen finns genomgående ett hållbarhetsperspektiv som förbereder eleverna för att kunna göra självständiga och reflekterade val i det framtida yrkeslivet.

Motivering till bedömningen

Undervisningen ger eleverna möjligheter att utveckla en förståelse för hållbar utveckling

Granskningen visar att eleverna ges förutsättningar utveckla förståelse för hållbar utveckling genom både teori och praktik. Både elever och läraren beskriver i intervju vikten av kunskaper kring miljö och hållbarhet för ett gott yrkeskunnande. Eleverna berättar att de pratar om hur man kan avverka hållbart och att de pratat om kulturminnen och hur de ska köra maskiner för att inte orsaka skador på marken. Eleverna berättar vidare att de pratat mycket om hur de ska planera deras körning för att köra ekonomiskt. En elev berättade att en maskin inte får vara stilla utan att den ska vara i rörelse för att göra en vinst. Lärarna berättar att de hela tiden problematiserar om varför det är bra med arbetsmetoder som kan minska slit på maskiner och hur man kan minska bränsleförbrukningen.

Eleverna berättar i intervju att de diskuterat hur de ska ställa in stolen och inställningar i maskinen utifrån ett ergonomiperspektiv.

Lärarna beskriver vidare att hållbar utveckling är den röda tråden i all undervisning och i skogsbruket, och att de tar upp med eleverna vad konsekvenserna blir av körskador i skogen. Lärarna berättar också att frågor om hållbar utveckling är invävda i de certifieringar som eleverna får göra i vilka ett ekologiskt, ekonomiskt och miljövänligt arbetssätt ingår.

Identifierade utvecklingsområden

Undervisningens innehåll

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att undervisningen behöver utvecklas inom området enligt följande:

- **utforma undervisningen med hänsyn till elevernas kunskapsutveckling under apl**

Enligt Skolverket behöver lärare och apl-handledare planera för vad eleven ska få möjlighet att lära sig under apl-perioden, hur lärandet ska stöttas och hur det ska följas upp. Av Skolverkets stödmaterial framgår också att läraren behöver ta reda

på vad eleven lärt sig under apl för att utifrån det planera undervisningen liksom att rektorn behöver se till att det finns rutiner för bedömning av apl.¹

Av granskningen framgår att det finns vissa rutiner kring apl, men att undervisningen inte anpassas efter en bedömning av hur elevernas kunskaper har utvecklats under apl. Genom att skapa en tydlig struktur för hur lärarna ska få information om vad eleverna får utföra för arbetsuppgifter, liksom om elevernas kunskapsutveckling under apl, kan lärarna få förutsättningar att anpassa undervisningen utifrån detta och efter elevernas olika behov.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn ger lärare förutsättningar att skapa rutiner för kommunikation mellan lärare och apl-handledare om kursmål, om vad elever ska öva på under sin apl-period och om elevers lärande under apl. Rektorn bör också ge lärare förutsättningar att ta hänsyn till information om elevers lärande under apl i undervisningen. I det arbetet kan Skolverkets modul användas, se [Lärportal Skolverket Utveckla det arbetsplatsförlagda lärandet](#). Även Skolverkets [Stödmaterial till systematiskt kvalitetsarbete för gymnasial yrkesutbildning](#) kan vara ett stöd i arbetet.

- **använda strategier i undervisningen som syftar till att ge eleverna stöd i att utveckla ett yrkesspråk**

Av läroplanen framgår att läraren ska organisera och genomföra arbetet så att eleven får stöd i sin språk- och kommunikationsutveckling.² Enligt Skolverket är språket ett viktigt redskap i undervisning och lärande. I det yrkeskunnande eleverna ska tillägna sig i undervisningen ingår såväl muntligt som skriftligt yrkesspråk. Att tillägna sig yrkesspråk innebär att lära sig tänka kring och förstå yrkeskunnande och också att kommunicera det med andra. Hur yrkeslärare handskas med språk och kommunikation i sin undervisning kan således ha stor betydelse för vad deras elever lär sig.³

Granskningen visar att lärare och elever använder sig av ett yrkesspråk. Däremot finns det inte ett målinriktat och medvetet arbete om hur eleverna ska lära sig yrkesspråket utan det sker spontant som en naturlig del av undervisningen. I granskningen framkommer det inga exempel på arbetsuppgifter som utformas i syfte att låta eleverna utveckla ett yrkesspråk.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn tillsammans med lärarna utvecklar undervisningen så att eleverna får stöd i sin språk- och kommunikationsutveckling också i yrkesämnet. I det arbetet kan Skolverkets modul användas, se [Lärportalen Skolverket Språk i yrkesämnena](#)

¹ Skolverket (2022). Planera, genomför och följ upp arbetsplatsförlagt lärande.

² Förordning (SKOLFS 2011:144) om läroplan för gymnasieskolan (Lgy11), avsnitt 2.1 Kunskaper.

³ [Lärportalen Skolverket Språk i yrkesämnena](#)

Undervisnings form

- **Anpassa undervisningen för att möta elever som ligger långt fram i sin utveckling**

Av läroplanen framgår att hänsyn ska tas till elevernas olika förutsättningar och behov.⁴

Av granskningen framgår att undervisningen sällan anpassas efter elevers olika behov, utan att ett fast upplägg som ser likadant ut för alla elever oftast används. Genom att i större utsträckning möta eleverna på den kunskapsnivå som de befinner sig på ökar elevernas möjligheter att utveckla sina kunskaper och nå ett gott yrkeskunnande.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn ger lärarna förutsättningar att utveckla undervisningen så att den i större utsträckning anpassas efter elevers olika behov. I arbetet med att utveckla arbetet kan Skolverkets modul Strategier för undervisning och lärande användas, se [Lärportal Skolverket Strategier för undervisning och lärande](#).

- **integrera ett jämställdhetsperspektiv i undervisningen**

Av läroplanen framgår att lärare ska synliggöra och med eleverna diskutera hur olika föreställningar om vad som är kvinnligt och manligt kan påverka människors möjligheter och val.⁵ Hänsyn ska tas till elevernas olika förutsättningar och behov. Eleverna ska uppmuntras att utveckla sina förmågor och intressen utan att begränsas av föreställningar om vad som är kvinnligt och manligt.⁶ Skolans demokratiuppdrag innebär bland annat att stärka elevernas kunskaper om makt och inflytande och tydliggöra att alla elever ska ha likvärdigt utrymme, i skolan, arbetslivet och i samhället i stort. Betydelsen av ett jämställdhetsperspektiv i yrkesrollen lyfts i Skolverkets stödmaterial nedan.

Regeringens övergripande mål för jämställdhetspolitiken är att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv.⁷ För skogsnäringen innebär det till exempel att kvinnor och män ska ha lika förutsättningar att utbilda sig och arbeta inom skogssektorn samt vara aktiva skogsägare.⁸

Av granskningen framgår att jämställdhetsperspektivet inte integreras i undervisningen. Genom att i större utsträckning reflektera över stereotypa maskulinitetsnormer i skogsbruket och genom att diskutera jämställdhetsfrågor

⁴ Lgy 11, avsnitt 1 Skolans värdegrund och uppgifter, En likvärdig utbildning.

⁵ Lgy 11, avsnitt 2.1, Kunskaper, Riktlinjer.

⁶ Lgy 11, avsnitt 1 Skolans värdegrund och uppgifter, En likvärdig utbildning.

⁷ Sveriges jämställdhetspolitiska mål. [Mål för jämställdhet - Regeringen](#)

⁸ Skogsstyrelsen (2023) [17 vägar till en mer jämställd skogssektor. Rapport från regeringsuppdraget. "Genomförande av åtgärder för en jämställd skogsnäring" \(skogsstyrelsen.se\)](#)

kopplade till exempelvis yrkeskulturen i branschen med eleverna, kan undervisningen bidra till att skapa förståelse hur ett jämställdhetsarbete kan bedrivas i elevernas kommande yrkesliv.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn ger lärarna förutsättningar att utveckla undervisningen så att ett jämställdhetsperspektiv integreras. Exempelvis kan lärare reflektera över hur normer och föreställningar om kön påverkar yrkesrollen och hur de genom undervisningen kan utmana föreställningar om kön, maskulinitetsnormer och yrkeskunnande inom branschen. . Lärare och elever kan också i undervisningen och inför apl prata om hur föreställningar om könsroller kan ta sig uttryck och påverka arbetsmiljön och yrkeskulturen. Skolverket har material som kan användas i detta, se [Aktivt jämställdhetsarbete i skolan - Skolverket](#) och [Jämställdhet i apl - Skolverket](#).

På Skolinspektionens vägnar

Beslutet har fattats av Tilda Lindell, beslutsfattare.

Föredragande i ärendet har varit utredare Richard Plym. I den slutgiltiga handläggningen av ärendet har även utredare Helga Sverrisdóttir och Ewa Mölleryd deltagit.

Bilaga 1: Underlag för bedömning tematisk kvalitetsgranskning

Granskningens frågeställning:

- I vilken utsträckning utformas undervisningen i yrkesämnet för att eleverna ska kunna utveckla ett gott yrkeskunnande?

Granskningens kvalitetskriterier:

Undervisningens innehåll

Uppgifter i undervisningen är autentiska och relevanta och ger förutsättningar för att utveckla specifika yrkeskunskaper. Uppgifter i undervisningen ger eleverna förutsättningar att hantera arbetsprocesser och situationer som de kan möta i ett framtida yrkes liv. Planeringen av uppgifter i undervisningen görs med hänsyn till vilka arbetsuppgifter eleverna utför under apl. Genom undervisningen ges eleverna förutsättningar att utveckla ett yrkesspråk.

Undervisningens form

Undervisningen är varierad och strukturerad. Undervisningen har en tydlig integrering mellan teori och praktik samt mellan undervisningen i skolan och det arbetsplatsförlagda lärandet. I undervisningen tas hänsyn till varje enskild elevs behov och förutsättningar för att nå ett gott yrkeskunnande. Eleverna görs kontinuerligt delaktiga och ges utrymme för reflektion i undervisningen. Jämställdhetsperspektivet integreras i undervisningen, inklusive i samband med apl.

Undervisning om och för hållbar utveckling

Undervisningen utformas för att ge eleverna en fördjupad förståelse för hållbar utveckling inom yrkesområdet, samt verktyg för att observera och analysera hållbarhetsfrågor som är av vikt för yrkeskunnandet. I undervisningen anläggs kontinuerligt hållbarhetsperspektiv på ett sätt som förbereder eleverna för att kunna göra självständiga och reflekterade val i det framtida yrkeslivet.

Bilaga 2: Författningsstöd

Enligt skollagen 2010:800 ska utbildningen i gymnasieskolan utgöra en bas för den nationella och regionala kompetensförsörjningen till arbetslivet och en bas för rekrytering till högskolesektorn.⁹ Yrkesprogrammen ska utgöra grund för yrkesverksamhet och fortsatt yrkesutbildning.¹⁰ Yrkesprogrammen ska innehålla arbetsplatsförlagt lärande.¹¹ Av gymnasieförordningen framgår att arbetsplatsförlagt lärande ska förekomma på alla yrkesprogram i gymnasieskolan i minst 15 veckor.¹²

I läroplanen anges att det är skolans ansvar att varje elev på ett nationellt yrkesprogram inom gymnasieskolan ges möjlighet att uppnå kraven för en yrkesexamen, som innebär att eleven har uppnått en av branschen godtagbar nivå av yrkeskunnande för att vara väl förberedd för yrkeslivet.¹³

Det pedagogiska arbetet vid en skolenhet ska ledas och samordnas av en rektor. Rektorn ska särskilt verka för att utbildningen utvecklas.¹⁴ Rektorn ska se till att betyg sätts i enlighet med skollagen och andra författningar.¹⁵

Rektorn ansvarar för att planera, följa upp, utvärdera och utveckla utbildningen i förhållande till de nationella målen. Rektorn har som pedagogisk ledare för skolan och som chef för lärarna ett ansvar för skolans resultat och inom givna ramar ett särskilt ansvar för bland annat följande. Att utbildningen präglas av ett jämställdhetsperspektiv och att den organiseras så att den ger utrymme för eleverna att mötas och arbeta tillsammans oberoende av könstillhörighet. Att lärare och annan personal får möjligheter till den kompetensutveckling som krävs för att de professionellt ska kunna utföra sina uppgifter och kontinuerligt ges möjlighet att dela med sig av sin kunskap samt att lära av varandra för att utveckla utbildningen.¹⁶

Av läroplanen framgår vidare att läraren i undervisningen ska skapa en sådan balans mellan teoretiska och praktiska kunskaper som främjar elevernas lärande samt utnyttja de kunskaper och erfarenheter av arbets- och samhällsliv som eleverna har eller skaffar sig under utbildningens gång. Läraren ska också stimulera, handleda och stödja eleven samt i undervisningen beakta resultat av

⁹ 15 kap. 3 § skollagen (2010:800).

¹⁰ 16 kap. 3 § skollagen.

¹¹ 16 kap. 16 § skollagen.

¹² 4 kap. 12 § gymnasieförordningen (2010:2039).

¹³ Förordning (SKOLFS 2011:144) om läroplan för gymnasieskolan (Lgy11), avsnitt 2.1 Kunskaper, Mål.

¹⁴ 2 kap. 9 § skollagen

¹⁵ 3 kap. 14 § skollagen

¹⁶ 4 kap. 4 § skollagen, Lgy 11, avsnitt 2.6, Rektorns ansvar

utvecklingen inom ämnesområdet och för undervisningen relevant pedagogisk och annan forskning. Vidare ska lärare synliggöra och med eleverna diskutera hur olika föreställningar om vad som är kvinnligt och manligt kan påverka människors möjligheter och val.¹⁷ Hänsyn ska tas till elevernas olika förutsättningar och behov. Eleverna ska uppmuntras att utveckla sina förmågor och intressen utan att begränsas av föreställningar om vad som är kvinnligt och manligt.¹⁸

I läroplanen framgår att eleverna ska ges möjlighet att utveckla sin förmåga att "observera och analysera människans samspel med sin omvärld utifrån perspektivet hållbar utveckling".¹⁹ Vidare återfinns i examensmålen för Naturbruksprogrammet och Restaurang- och livsmedelsprogrammet skrivningar kring hållbar utveckling. I examensmålen för Restaurang- och livsmedelsprogrammet framgår att utbildningen ska leda till en fördjupad förståelse av de etiska frågor som livsmedelshantering, försäljning och hållbar utveckling ställer. De etiska frågeställningarna ska även omfatta de tidigare stegen i produktionskedjan, som djurhållning, odling, transport och förädling. Av examensmålen för Naturbruksprogrammet framgår bland annat följande. Att bruka naturen på ett sätt som främjar hållbar utveckling och vårdar ekosystemen ställer krav på såväl biologiska och ekologiska som tekniska och ekonomiska kunskaper. Utbildningen ska utveckla elevernas förståelse av naturens mångfald och hur olika verksamheter använder och påverkar naturen och biologiska processer. I detta ingår också kunskaper om olika energiformer och om energiomsättning. Utbildningen ska ge eleverna möjligheter att kritiskt granska och reflektera över hur vi kan bruka naturen för en hållbar utveckling.²⁰ I ämnesplanerna för ämnena skogsmaskiner²¹ respektive bageri- och konditorikunskap²² finns en beskrivning av ämnet som helhet, ämnets syfte med målpunkter, och en beskrivning av de kurser som ingår i ämnet. För varje kurs finns centralt innehåll och betygskriterier.

¹⁷ Lgy 11, avsnitt 2.1, Kunskaper, Riktlinjer.

¹⁸ Lgy 11, avsnitt 1 Skolans värdegrund och uppgifter, En likvärdig utbildning.

¹⁹ Lgy11, avsnitt 2.1 Kunskaper, Mål.

²⁰ Förordning (SKOLFS 2010:14) om examensmål för gymnasieskolans nationella program med bilaga. Enligt 1 § ska de examensmål som framgår av bilagan till förordningen gälla för gymnasieskolans nationella program. Dessa mål gäller utöver de gemensamma kunskapsmål som anges i läroplanen.

²¹ Skolverkets föreskrifter om ämnesplan för ämnet skogsmaskiner i gymnasieskolan och inom kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå (SKOLFS 2014:69).

²² Skolverkets föreskrifter om ämnesplan för ämnet bageri- och konditorikunskap i gymnasieskolan och inom kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå (SKOLFS 2010:64).